Tečaj XV. **NOVICE** List 97.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 5. decembra 1857.

Pogojzdenje Krasa.

(Dalje.)

Perva stopnja, Kras z večjim dobičkom obdelati, je kmetovavca perva naloga, da pobere kamnje, kar ga je po verhu zemlje; pri tem delu se morajo pa hrasti, jesenovi in bukovi koreninini odrastki varovati, da se ne poškodovajo.

Na to vižo se je lepo hrastje na cesarskem kobilstvu v Lipici in Prestranku sčasoma zarastlo in krasni travniki začeli; ravno tako so se pričeli gojzdje v Povirji, Sežani in Tomaji. Enakega dela so se, kakor smo se sami prepričali, ko smo po Krasu popotvali, tudi prebivavci v Salezi, Zgoniku itd. z vso močjo poprijeli.

Druga stopnja kraški svet na višjo stopnjo povzdigniti, obstojí v tem, da se korenininim odrastkom drevés naj menj ena mladika obvaruje, iz ktere bo počasi drevó izrastlo.

To delo menda ne bo sedajnim Krašovcom, če se ga le resnobno poprimejo, veliko težav in stroškov prizadjalo. Razprostiranih pašnikov je na Krasu toliko, da ima na njih celo poletje mnogoverstna živina paše dovelj; da se pa ravno ta živina tudi čez zimo preredí, klestijo Krašovci zelene koreninine odrastke in hrastove, jesenove, bukove, češnjeve itd. veje, in jih svoji živinici pokladajo. Če bi se pri tem klestenji saj en odrastek kviško rasti pustil, bi v nekoliko letih iz njega lepe drevésca izrastle, zemlji senco delale, da bi jo poleti sonce tako močno ne prepekalo in travo v rasti pospeševale.

Največja težava pri lesoreji pa je tiste kose zemlje, ki so z mnogoverstnim drevjem zasejani ali zasajeni, pred živino toliko časa zavarovati, dokler tako visoke odrastejo, da jim živina z gobcom veršičev postriči nemore, ker do sedaj Krašovci niso na to porajtali, da bi se lés bolj pogostoma zarašal, in so pasli in gonili svojo živino vse križem, naj bo dopušeno ali ne, kjer so le kaj paše čutili.

Če se hoče, da bi se Krašovci in Pivčanje pogojzdenja bolj naglo in z večjo spešnostjo poprijeli, bi se mogli s silo k temu delu morati. To prisiljeno delo bi se moglo pa le tako osnovati, da bi se pervič Krašovcom navadni pašniki preveč ne zmanjšali, sicer bi ne mogli živeti in davkov odrajtovati; drugič pa bi se tudi prepoved ne smela čez dvajseti del kmetijskega posestva razširiti; razun tega bi se moglo deležnikom prepovedati, ne na tiste kraje, kjer je drevje zasajeno, toliko časa svoje živine na pašo goniti, dokler drevje tako visoko ne doraste, da bi mu živina verhov omuliti ne mogla, ampak da med tem časom ondi travo kosijo.

Ko se je to zgodilo, naj se drugi kos zemlje v zavarovanje vzame, in ž njim ravno tako ravná, kakor smo lih kar omenili. To zavarovanje terpí kakih 10 let, to je, dvajseti del zemlje bo v 10 letih obdelan, in po tem bo germovje s hrastovino, jesenovino, bukevjem, hojevjem i. t. d. na Krasu v 200 letih v živi gojzd spreobernjeno, v gojzd, kakoršnega si dandanašnji Krašovci se sanjati ne morejo. Če pa dopustijo okoljšine tù in tam deseti del zemlje zavarovati, se bo gojzd zarastel že v 100 letih. (Dl. sl.)

Zoper ozebline.

Pozimi so ozebline velika nadloga ljudem, in vendar imamo prav lahko in gotovo pomoč zoper njo.

Natora je v vseh stvareh pravična; če nas nadležuje od ene strani, nam ponuja pomočke od druge. Merzli vlažni zrak, kteri noge in roke najhuje zadeva pozimi, draži kožo tako, da zmoti kervotok kožni, iz ktere zmote se napravi vnetje, zlasti ker v obilniši meri k zdraženim delom pripeljana krí ne odteka tako kakor bi mogla. Mokra toplota pa odpré navaleni kervi spet pot, zato je voda poglaviten in gotov pomoček zoper ozebline.

Naredi se pa to takole: Zvečer, preden greš v posteljo, vzemi tanko platneno ruto ali kos tankega platna, pomoči jo v ne premerzlo vodo, potem pa močno izžmij in jo 4krat vkup zloži in ozebljeno roko ali nogo ž njo krog in krog ovij. Čez to pa obleci gorke (kosmate) rokovice ali pa obuj volnate nogovice, ali pa roko ali nogo zavij v flanelo; v postelji se morajo roke in noge pod odejo imeti celo noč.

Na to vižo se napravi dobrotljiva soparica med kožo in ovitkom, ktera tolaži bolečine in odpre zastani kervi pot po žilah.

V 3 ali 4 nočeh se ozdravi najhuja prisadna ozeblina po ti poti.

Ako se ozeblina gnojí, se ravno tako ravná vsako noč, dokler ni roka ali noga zdrava; zraven je pa še dobro, tako gnojno ozeblino v mlačni vodi enkrat ali dvakrat na dan skozi pol ure kopati.

Ravno tako naj se ravná, če ima kdo po rokah spokano kožo in ga to bolí; vzrok teh razpok je enak unemu ozeblin, le nasledki so drugačni; tolaživna vodena soparica, v kteri se roka pari, pomaga tudi tukaj.

Pri ovitkih čez roko ali nogo pa je vselej na to paziti, da ostanejo mokri celo noč, zato naj se naredé debeli, to je, ruta ali platno naj se večkrat okoli roke ali noge ovije, ali pa naj se ovitki bolj mokri napravijo.

Ozeblino v sneg vtakniti ali jo s snegom dergniti, ni dobro, čeravno je to ravnanje zló navadno. Izperva se sicer ozebljenim to res dobro zdí, ker sneg hladí in bolečine potem odjenjajo, — al potem je pa še huje, ker se še več kervi navalí k ozeblini, in potem je vnetje še huje.

A. Rikli.

Ali tudi Slovenci imajo obhajati tisučletni spomin apostolske delavnosti sv. Kyrila in Metoda?

Spisal Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Rimsko cesarstvo bilo je padlo, huno-avarsko so zeló oslabili Horvati in Serbi; norenski Slovenci so toraj — pervokrat od Tiberia sèm — pa prišli k politiški samostalnosti. Blizo 600 let jih je tlačil ptuji jarem Rimljanov, Hunov in Avarov. Vendar ni jih izkoreninil. Terdne njih gore in miroljubivost njihova so jih obvarovale pogina.

Ako po vseh dokazih, ktere sem v raznih svojih spisih za slovenskost Norencov na svetlo spravil, še kdo dvoji,

da Norenci niso bili Slovenci, ampak Kelti, mi naj pové, kam so Norenci v dôbi 33 let zginili? Gori smo čuli, da še Prokop leta 652 prebivavce karnskih in norenskih planin imenuje Karne in Nurike. Tri in trideset let pozneje — leta 595 pa je že, kakor Pavl Diakon piše, bavarski knez Tasilo Slovence pobojeval, in leta 610 je njegov sin Garibold pri Aguntu od Slovencov preganjan bil. [1])

V kratkem času 33 let bi bili toraj pervotni prebivavci Norenskega popolnoma zginiti mogli. Ali kamo bi bili zginili? Noben tadanji zgodovinar nič ne omenja vojsk, ktere bi prišedši Slovenci imeli biti z pervotnimi stanovniki. Tudi nikjer ni pisano, da bi se bili pervotni stanovniki Norenskega dobrovoljno izselili. Še manje je dokazati, da so se poslovenili. Ravno tako noben spisatelj ne omenja, kadaj bi bili tjè prišli Slovenci, ktere na koncu 6. stoletja nahajamo že na friulski in tiroljski meji.

Najnovejši zgodovinoslovci tožijo, da nimamo nikakoršne gotove vesti od naseljevanja Slovencev po Štirskem, Kranjskem in Koroškem.

Samostalnost norenskih, ali, kakor se v tej dôbi velijo, korotanskih Slovencov pa je komaj dvesto let terpela. Že leta 788 so Franki jih podjarmili, in s podjarmljenjem tudi pokerševanje začeli.

Korotansko je sedaj dobilo novo politiško uredenje. Vse dežele, ktere so na iztoku od bavarskega kraljestva Karola Vélikega bile podveržene, so stale leta 796—799 pod gospodstvom vojvoda friulskega. Pozneje je friulski grof gospodoval Korotansko, Istrijo in Liburnijo, Dalmacijo in zemljo med Savo in Dravo; mejni grof na iztočni strani pa Trangov, gornjo in dolnjo stran stare Panonije do Drave. [2])

Kakor je Karol Véliki za politiško uredenje skerbel, tako tudi za cerkveno. Ker je patriarh akvilejski hotel južno Korotansko imeti pod svojo oblastjo, je tedaj Karol 14. junija 810 odločil, da v prihodnje Drava ostane za mejo med akvilejskim patriarhatom in nadškofijstvom sologradskim, ktero odločbo je Ludevik Pobožni leta 819 poterdil. [3])

Slovenska zemlja je po tem takem v cerkvenih zadevah prišla pod oblast akvilejskega patriarha in solnogradskega nadškofa, — Slovenci bi toraj nikakošne zgodovinske pravice ne imeli, svečano tisučletni spomin apostolske delavnosti sv. Kyrila in Metoda obhajati? Razberimo malo zgodovino slavnih teh mož.

(Dalje sledí.)

[1]) Paul. Diac. 4, 7. [2]) Einhard ad ann. 819. [3]) Glej Kleinmayer „diplom. Anh.“ str. 61, 67.

Pisma o Slovencih in Slovenkah.

I.

Preljubi moj!

Ti, dragi prijatel, želiš, naj bi ti, kadar je lepo vreme, pisal kaj iz življenja slovenskega ljudstva. Misliš, da ga dobro poznam, ker sem pregazil slovenski svet od Adrie do Mure, od Zile do panonskih dobrav. Izidi se volja Tvoja! Vendar ne pričakuj od mene sostavnih pisem. Česar se moj pomnež dobro spominja, to bodem Ti povedal prav debelo, da bodeš lahko čul in si zapomnil. Danes nekaj od slovenskih tergov.

Kakošni so slovenski tergi in kaj so?

Slovenski tergi so povlastjene občine, v kterih prebivavci govorijo slovensko-nemško zmes, v kterih slovenske otrobe vežejo z nemškim povreslom. Imajo svojega „purgermajstra“, večidel najmodrejšega človeka v celem tergu, včasih kakošnega kožarja, včasih kerznarja, kakor mu je ravno v mladosti odločen bil prihodnji stan. Ta človek nosi večidel velik zvonec, in žlahta njegova in botri so vsegamogočni v svitu za obče blago. S svojimi sini in hčerami govorí večidel nemški, s hlapci in deklami pa slovenski. Ali ima terg kavarnico ali „kafegaus“, se on tam vsak večer dobro „unterholta.“

Včasih teržanom napravi veselje in jim preskerbi teatar. Kakošna večja hiša v tergu, včasih tudi gumno, služi za igrališče, in na deskah „auf den Brettern, die die Welt bedeuten“ „Jaromir“ in „Hinko der Freiknecht“ donujeta svoj gorje! Mesarjeva žena je posodila za pregrinjalo (Vorhang) veliko plahto, na kteri še se večkrat vidijo kervave kapljice nedolžnega teleta. Drugi dan psuje po vsih kotih, da se ji še niso nazaj spravile njene drage plahte. Teatar se igra po nemški. Malo in veliko se v njem snide, ker ta dan razumeta tudi lončar in lončarica nemški, akoravno se je ona rodila na Brezovnjaku, kjer se nemški le tadaj čuje, kadar nemški vojšak pride na „sekucijo“ (execution). Vendar, ker se tudi šteje ta med „purgarje“, tedaj nečeta doma ostati, in zato sta tisti dan terjala za prodano posodo gotov denar, da ložej vstopnino v teatar plaćata, akoravno drugekrat za maslo, zabel in grah prodajata posodo. Na pervi klopi, ktera je z zelenim suknom pregernjena sedi „purgermajster“ in njegova „ljuba moja.“ Sukno so vzeli z roteža, ktero inda služi za pokrivalo na dolgi mizi, okoli ktere modri svetovavci sedijo in srečo in nesrečo občine prevdarjajo. Tla, kjer igravci igrajo, so pokrite z rudečim suknom, ktero je mežnar skrivši iz „žagrada“ odnesel, da je smel za to milošino zastonj v teatar.

Trije „igerci“ razveseljujejo slavne poslušavce: eden basico sterže, drugi na klarinet piska, in tretji v trompeto puha.

Kantnar (podučitelj) je zešil nemšk prolog, kterega klobučar deklamira, ali če bi on kurajže ne imel, pa sedlarjeva hči, kteri hlapci in dekle ne smejo reči „jungfrava“ ampak „frajlica.“ Ker ravno nima belih „glazêhandšuhov“, si stare zamazane poštupa z moko, in tako vredna učenka umetnosti opravlja službo slovenske Rettihouke. Mati se veselja jočejo na lesenem stolcu; hočejo vstati, da bi jo bolje vidili, — al joj! stol so od „šoštarja“ na pósodo vzeli, in tofantni „klad“ ljube gospé sedlarice se je terdno prilepil, da glasen uzdih prestraši pazljivo občinstvo, ali kakor purgermajster pravi „respektables publikum.“

Teatar je minul. Igravce čaka pri „Oksenbirtu“ mastna večerja. Vsaki je nekaj za umetnike daroval. Kožar, kteri ima najboljše vina, je poslal butele in glasne zdravice se napijavajo slavnim umetnikom. Drugi dan je dosti govora in žubora ne zavoljo igravcov, ampak zavoljo „toalete.“ Gospá lončarica pripoveduje svoji dekli, „kako se je purgermajsterca bila namaškarila“, — samo to ji je še „falilo“, da ni imela „šlara“, še gospá „verbolterca“ ni imela takega dragega „tihelna“ na nadrah, — kaj si vendar misli! pa lehko, ker so lani iz težkih njiv vso laško repo purgermajstrovi hlapci ponoči domú zvozili, potem pa razglasili, da so jo izkopali soldati, kteri so skoz terg „marširali.“ Po takošnih opazkah se vname velik hrup, in gospod purgermajster za terdno sklene, nikdar več teatra ne privoliti.

Glej, bratec dragi, Nr. 1 iz slovenskega národnega življenja. Prevdarjaj in premišljuj o nevolji sveta, kakor hočeš, težko bodeš jo poboljšal.

Da si mi zdrav! Vreme se je obernilo; kadar se sopet razjasni, kaj drugega. Vès tvoj Vitomar.

Poglavitni spominek Vodnikove stoletnice.

Ta bi utegnila biti: Nova, zlepšana, popravljena in pomnožena izdaja Vodnikovih pesem.

Vodnik se šteje za očeta novejšega slovenskega pesništva; vendar njegove pesmi doslej niso ne v popolnem obsežku ne v primerni podobi na svetlem. Kar je Vodnik sam dal v natis, je ali le „za pokušnjo“, kakor je

zapisano na glavnem listu, ali je le za posebno priložnost, kakor je samo jasno pri pesmih za brambovce ali za mirov god. Izdaja gosp. A. Smoleta je privzela nekaj izvirnih Vodnikovih pesem, in prestavljene Anakreontove oglasnice, vendar je še mnogo pustila na stran. Gosp. bibliotekar Kastelic, kakor piše gosp. dr. Dežman v življenji Vodnikovem, ima nabirko Vodnikovih pesniških rokopisov v lasti *), in ondi se kaže še mnogo lepo pesnikovo delo. „Jeklenice“ so od tod razglašene v „Koledarčku“ leta 1854; „Vganjke“, v pesniško mero djane, so sicer že v Vodnikovi pratiki prišle na dan. Pa še je v rokopisu mirno hranjena „Ilirija zveličana“, z malimi razločki še zdaj veljavna draga resnica, zlasti če se namesti „Ilirije“ bere „Slovenija“ — ker je bila „Ilirija oživljena“ le lepa sanja brez obstanjka. Dalje je „Milje miljen“, družnik „Milice miljene“; „Brešno“, nekakošna sestrica Miličina; „Pomlad“, neka zabavljica zapeljivim mestnim metuljem; nektere „Kratke“: „Šole 1814“, „Združenci 1815“, „leto 1814“, „Kratka pa krepka“, „Slavče“; „Napitek“ za brambovce in vojake; „Vuk estrajških vojakov 1813“, poslovenjen iz nemškega; „Sklep Petelinčka“, komedije, igrane v Ljubljani 1802; „Otožnimu vina“, poskušnja, slovensko besedo tezati na celó goste rime; „Dies irae“ po slovensko; nasprot pa „Samče“, ali „Mladeneč samec“, ni izvirna Vodnikova, temuč stara ljudska pesem, po njem zapisana, kakor prav pové „Čbelica“ (IV. B. str. 84).

Zmed ljudskih pesem, ki jih je Vodnik zapisal, in „Čbelica“ večjidel že naznanila, pa se težko pogreša „Suljčba Lambergerjeva s Pegamam“; ta bi bila vredna, Vodnikovim pridjana biti, kot v spomin njegovega pervotnega nabiranja ljudskih pesem. Je namreč v trojnem, deloma različnem Vodnikovem spisu ohranjena, pa po mnogem oziru drugačna memo Zupančičeve ali Koritkove izdaje. Kaže se, da je pesem v tej podobi narbližje izvirna nekdanji, zakaj polna je nenavadnih besed in starih oblik. V izgled naj sledijo nekteri odstavki:

1. Tam stojí kviško Dunaj bel;
Kaj Pegam silni tam počel,
Vam bom junaško pesem pel.
2. Je v sredi grada tratica,
Na trati gosta lipica,
Ohlaja znojnih, senčica.
3. Pod senco miza rumena,
Obdana miza stolmi pa,
Na samcih sedí gospoda,
4. Med njimi cesar rekoh, de,
Po moji misli ne je ne,
Kraljestvu našmu ne verste.
15. Ponese v lepo deželo,
Gorato našo Krajnico,
Do Lamberga na Kameno.
20. Pa v lini stara mat slonivš,
Kaj Krištopu podá, vidivš,
Kak pruhti Pegam se, zvedivš.
30. Do Duna dirja v splav in skok;
So pri kosilu vsi okrog,
Pegamu pade žljica z rok,
42. Mu Krištop meri v stegno pah
Al zmami sam hudir mu mah,
Da Pegama ne zverne v prah.
43. Si v tretje moč povzameta,
Se konjiško zasuljčata,
Na vselej boj razločita.
49. Se prošnja milostvo prisod:
Kar željiš, tebi svojšna bod,
Dokler bo živ tvoj moški rod.

Kaže se jasno, kako tehtna je ta stara pesem za našo literarno zgodovino, tudi za oblike imen: Krajnica za Krajnsko, Dun za Dunaj.

Kar se dalje tiče podobo, v kteri so Vodnikove pesmi doslej znane, ne omenjam samo male dvanajsterke v natisu, temuč tudi besedo pesniško, obliko slovniško, in pravopis temeljit. Vodnik je svoje pesmi obilno popravljal in pilil; po dva, trije, štirje, bolj in manj popolni spisi se nahajajo od vsaktere pesmi; pozneji spisi kažejo sploh bolj gladko zvezo besed — razun kar je Vodnik bolj Ravnikarja posnemal — bolj dognano slovniško obliko, in boljši sedanjemu podobniši pravopis. G. Smoletova izdaja teh poprav nič ne zná, še mnoge pogreške vriva, kakor je že g. dr. Dežman v „Koledarčku“ opomnil. V izgled sledijo nektere, drugač znane verstice, po poslednjem Vodnikovem pretresu:

Krajnc, tvoja dežela je zdrava,
In pridnim nje lega naj prava;
Polje, vinograd, gora, morjé,
Ruda, kupčija, tebe redé.

Na Veršac stopivši sédi,
Neznan svét se teb' odprè;
Gledaj sivih pleš v sredi
Zarod žlahtnih zelj cvetè.

Kós prepeva, gnjezdo znaša,
Lepo Brezen gori gré;
Nasmehljaje kosa praša:
Pješ tako zgodaj že?

Previdna odbera bi pri novi izdaji marsikaj boljšega našla memo prejšnih izdaj. Hicinger.

*) Častiti gosp. bibliotekar Kastelic bi gotovo vstregel občnim željam, ako bi kmali kmali izdal zapuščino Vodnikovo, ali če bi on ne hotel ali zavolj druzih opravil ne mogel, ko bi komu drugemu dovolil kaj takega, in ta vès sposobni mož za to delo bi bil ravno častiti gospod Hicinger. Se vé da gosp. Kastelic bi postavil primerne pogoje za izdanje; izdaja bi se potem osnovala na predplačilo ali subskripcijo, ostanki pridobka pa naj bi se obernili za namenjeni spominek. Naj bi se ta želja prevdarila! Vred.

Natoroznanske reči.

Kukavica.

Med mnogimi nam znanimi tičjimi plemeni je posebno kukavica vredna, da jo bolje poznamo. Težko, da je stvarnik naš ktero ptico s tako čudnimi posebnostmi nadaril kakor njo. Najčudnejše je, kar jo od vseh drugih ptic razlikuje, da ona ne zvalí sama svojih mladih, pa tudi ne hrani jih, ampak poišče si gnjezdo penice, pasteričice, kraljiča ali kakošne druge male ptičice, znese tam svoje jajce, ter ga pustí brez daljne skerbí. Sirota mala ptičica, ktero je kukavica bila obiskala! Ne samo, da noč in dan na velikem kukavičnem jajci sedí in ga greje, temveč tudi mlado požrešno ptujko mora zraven svojih ljubčkov ne samo v gnjezdu terpeti, ampak jo tudi hraniti s težavno nabranim živežem. In kakošna je plača za skerbno odrejo? Navadno pomeče mlada kukavica svoje manjše družice z gnjezda, da sama lože v njem počiva in se ošabna šopiri.

Znano je, da vsi južni Slovani lastavico, slavulja, gerlico, pasteričico in več drugih ptičic za posvečene imajo in jih ne preganjajo tako nemilo, kakor več drugih pevk. Kako pa s kukavico ravnajo? — Mično je vediti, da so Slovenci v tem obziru ravno protivniki Serbom.

Kukavica je pri Slovencih zló cenjena ptica; njenega prihoda se veselí staro in mlado, malo in veliko, ter pravi, da ona spomlad v klunu prinese. Stari in bolehni ljudje, ako se komu zavoljo slabosti ali zdravja potožiti hočejo, pravijo globoko izdahnivši: „Ne bom več kukavice čul!“ to je, ne bom več spomladi dočakal. Mati tolaži otroka, če jo nadleguje v zimskem času s prošnjo, da bi ga k maši pustila, s sledečimi besedami: „Le tiho bodi, kadar bo kukavica kukala in vrana zijala, tadaj bova midva k maši šla.“ Kadar spomlad pride in se kukavica v

zelenem gaji oglasí, se vse razveselí; otroci eden drugemu pripovedujejo, eden drugega poprašujejo: kdo je že letos kukavico čul? Odrašeni fantje nosijo v žepu koliko toliko dnarjev, ter pravijo, da bodo celo leto dosti dnarjev imeli, ako bodo s polno mošnjo pervikrat kukavico kukati slišali i. t. d.

Al drugače se ceni kukavica pri Serbljih. Ona ne razveselí, ampak razžali. Serblji pripovedujejo, da je kukavica bila deklica in da je brata imela, kterega je strastno ljubila. Ko ji je pa on umerl, je tako dolgo za njim žalovala in se jokala, da se je v ptico pretvorila. Drugi pravijo, da je bratu zoperno bilo njeno klagovanje, tedaj jo je on preklel, in ona se je pretvorila v ptico. Zopet drugi pravijo, da se je Bog razserdil nad njo, kajti je tako žalovala po bratu, kterega ji je on bil vzel, pa da jo je zategadel pretvoril v ptico. — Zato pa še dandanašnji vsaka Serbkinja, ktera je brata zgubila, milo zajoče, ako kukavico začuje, da kuka. (Vuk rečnik str. 350). Ako hoče kdo reči, da je kaj neugodno, pravi: „To je kukavno.“ — „Ja sam kukavica!“ uzdihne oni, ki ga je nesreča zadela.

A. K. Cestnikov.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Dunaja 30. nov. T — k. — 23. dan t. m. smo doživeli spet slovansko besedo, pri kteri se je sošlo dokaj verlih naših rojakov. Pevci naši so tudi prav lepo zapeli „Savico“ in „Oj talasi“, ktere pesmi ste vsem tako dopadle, da ploskanja bilo ni ne konca ne kraja. Radostno smo brali v „Novicah“, da se bode očetu slovenskega pesništva, verlemu začetniku slovnika domačega, ljubljenemu Valentinu Vodniku v Ljubljani napravil spominek, al — vbodlo nas je v serce vse tukajšne Slovence, ko smo brali, da bukve Vodniku v spominek bojo mnogojezičen „quodlibet“, kteri se nikakor ne bo ujemal s tem, kar je Vodnik sam „Moj spominek“ imenoval, pevajoč:

Kar mat je vučila,
Me mika zapét,
Kar starka zložila,
Je lično posnét.

Latinske, helenske,
Tevtonske učím,
Za pevke slovenske
Živim in gorim!

Vsaka reč se najbolje prileže na svojem mestu. Vodnikova slava, če tudi zgodovinskih njegovih del ne prezremo, vendar le obstaja v pesmih njegovih in v tem, kar je doveršil za slovenski jezik, za to naj bi se mu „album“ posvetil v slovenskem jeziku, — saj je on sam pel:

Veršača Parnasa
Zgol svojega znam,
Inaciga glasa
Iz gosli ne dam!

Iz Teržiča zvémo novico, kam da Kranjec ne gré. Gospod Viktor Pogačnik, ondašnji rojak, ki je pred služil pri tergovstvu v Terstu in Benedkah, in si je prilastil vednost osmerih jezikov, je zdaj v Kalkuti v Indii, v službi pri ondašnji morski luki; njegovo pismo od ondod sicer ne obsega vojskinih zadev, pred ko ne zavoljo ukazanega molčanja, ampak le domače posebne reči.

Iz Ljubljane 4. nov. — Nj. Ekscelencia, c. k. deželni poglavar, gospod grof Chorinsky, so vsled Najvišjega zaukaza od 23. novembra t. l. z razglasom od 29. pr. m. prebivavce krajnske dežele povabili, od tako grozne nesreče zadetim Megunčanom z milimi darovi pomagati.

Novičar iz raznih krajev.

Brati je, da se je prenaredbe v avstrianski civilni pravdi nadjati, ktere potrebo je c. kr. pravosodno ministerstvo neki samo spoznalo, in komisija je postavljena iz urednikov tega ministerstva, sodnikov in advokatov. — Mogunška nezgoda je v mnozih krajih pazljivost na nevarnost zbudila, ktero zamore smodnik vzrokovati. Začeli so se tedaj že tù in tam posvetovati, kako bi se dalo prihodnje takim nesrečam v okom priti, kolikor je v človeški moči. Pa res! skorej bi bilo misliti, da se je nemila osoda zarotila, da mora po smodniku ljudí in njih premoženje pokončevati. Že zopet imamo tako žalostno novico povedati. 29. novembra zjutraj o poltreh je namreč v Vincennes na Francozkem se v taboru smodnik unel. Drugi dan so našli trupla treh ubitih, 15 druzih je bilo pa še zasutih! — Navadno imajo v dotičnih deželah deržavne zbore v pozni jeseni ali pa perve tedne novega leta. V mnozih deržavah so že zbrani. Enako so tudi v Parizu 28. nov. postavodajni zbor pričeli, kteremu je grof Morny predsednik. V pričetku zbora, kteri je iz novih voljencov sostavljen, je omenil imenovani predsednik velikosti francozkega cesarstva in veljavnosti, ktero si je ondašna politika v celi Evropi pridobila. Redovne seje bo začel še le 18. januarja 1858 ta zbor, kterega bo cesar sam odperl. — 29. julija t. l. je poskusil Mazzini po svoji navadi, Italio pod svoj koš spraviti, kar mu je pa spodletelo. V Genovi je bil začetek pa tudi konec tega. On sam je, kakor vselej, peté odnesel, njegove derhali so jih pa v Genovi več zajeli. Višja sodnija v Genovi je 13. nov. izrekla, da se ima zoper 41 teh oslepljencov pravda osnovati, kar se je tudi zgodilo. Ob enem so 8 zapertih izpustili, več druzih vdeležencov imenovane prekucijske skušnje je pobegnilo. Zoper 22 teh je izdala sodnija povelje, jih zasledovati in zapreti. Sodna obravnava še ni sklenjena. — Španjska kraljica Izabela je porodila 28. nov. sinčka. Ta prigodek je za celo kraljestvo velike važnosti in Španjolom je zasijalo upanje, da bodo zopet kdaj kralja imeli — če božja previdnost kaj drugega ne sklene z življenjem kraljevega novorojenčka. — V Lizabonu amerikanski mačuh zopet huje morí ljudí in tudi visokim ne prizanaša. Tako je zadušil ondašnjega patriarha kardinala, kterega so 21. nov. z veliko slovesnostjo pokopali. Več kot 30,000 ljudí je iz mesta pobegnilo in bolezen je še dan za dnevom hujša. — Rusovska armada bo oddala po zmanjšanji 300 oficirjev, 200 tavžent vojakov, 80 tavžent kantonistov, to je, sinov vojakov, ktere deržava redí in v posebnih šolah učí. — Iz Carigrada pišejo, da je neka kurdiška princeznja, Carga-Hanum, v noči med 10. in 11. oktobra osmerčke rodila, in sicer 5 fantkov in 3 deklice. Silno radi bi o tem še kaj več zvedli. — Iz Serbije beremo v „Agr. Ztg.“: Očitno nekaj tlači vse belogradske prebivavce, nad čimur se tudi tujci spogledujejo. Tudi si ljudje v ušesa šeptajo, da po deželi nikjer ni take dovoljnosti viditi, kakor si nekteri domišljujejo in je o tem tù in tam brati. Prihodnost mora pokazati, pri čem da smo. — Dopisi iz Černe gore od 19. nov. govoré: V naši deželici gospoduje strah s plahoto. Kolikor bolj se kak knezov prijatel s preganjanjem sprotnikov obnaša, toliko večjega poslavljenja je gotov. Pretečeni teden je prejelo 17 ljudí vitežki križ Danielovega reda, med kterimi jih ni malo, kteri si še kervi niso zmili z rok, s kterimi so svoje najbližnje morili. To se piše iz Kotara. Najnovejši časnikarji še grozneje življenje Černogorcov popisujejo. Bodi si brat ali kdor kolj; dosti je, da je ovaden prijatelstva stranke, ki s Turki vleče. Pregnanstvo iz dežele in beraška palica mu je znamenje na herbtu, in srečen, kdor more odtegniti peté iz grozovitih gorá, po kterih skalah se ne razlega nič druzega, kakor jok in stok, osumljevanje in izdaja; po kterih moči in gnojí krí umorjenih pešico zemlje, kteri Bog daj kmalo sonce mirú in sprave! — Kitajci so se, kakor novičarji pišejo, zaprisegli, kristjane preganjati, bodi si kakor kolj.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.